

PROGRAM EDUKACJI CZYTELNICZEJ (DLA SZKOŁY PODSTAWOWEJ I GIMNAZJUM), PRZEZNACZONY DLA DZIECI NIESŁYSZĄCYCH

Wstęp

Do głównych zadań naszej szkoły należy stworzenie uczniom optymalnych warunków do zdobywania wiedzy i umiejętności umożliwiających funkcjonowanie na dalszych etapach kształcenia oraz wyposażenia ich w sprawności językowe, umożliwiające pełne uczestnictwo w świecie kultury współczesnej. Jedną z dróg pomocnych w realizacji tych celów jest rozwijanie czytelnictwa i umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji.

W procesie nauczania i wychowania aktywny udział bierze biblioteka szkolna, a jednym z najważniejszych zadań nauczyciela bibliotekarza jest kształtowanie kultury czytelniczej uczniów, wykształcenie w nich potrzeby obcowania z książkami i czasopismami oraz rozbudzanie i kształtowanie zainteresowań czytelniczych.

Z doświadczeń nauczycieli pracujących z dziećmi niesłyszącymi i z moich własnych obserwacji wynika, że czytanie nie należy do ulubionych zajęć tych uczniów. Kontakt z tekstem literackim jest dla nich olbrzymim wysiłkiem, a nie przyjemnością. Przyczyniają się do tego trudności związane z techniką czytania oraz z afleksyjnością języka polskiego, ubogim zasobem słownictwa, nieznaną frazeologią.

Czytelnictwo spełnia, w odniesieniu do osób z wadami słuchu, ważną funkcję społeczną, umożliwiając rozwój języka, rozszerzanie, pogłębianie i aktualizowanie posiadanej wiedzy oraz dostęp do informacji.

Założenia programu

Hasłem przewodnim programu uczyniłam podany przez Jadwigę Andrzejewską wzór ucznia – kulturalnego czytelnika: „Kulturalny czytelnik chce czytać, lubi czytać, wie, co czytać, umie czytać z pożytkiem”.

Program edukacji czytelniczej opracowałam w oparciu o „Podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych i gimnazjów”, programy nauczania dla klas 4-6 szkoły podstawowej i dla gimnazjum, szczególnie języka polskiego i historii. Korzystałam również z ogólnodostępnych programów ścieżek edukacyjnych.

„Podstawa programowa” wskazuje cele edukacyjne, zadania szkoły, treści nauczania i osiągnięcia uczniów w zakresie edukacji czytelniczej i medialnej.

Do zadań szkoły należy między innymi:

- nauka poprawnego i swobodnego wypowiedzania się, pisania i czytania ze zrozumieniem
- poznawanie dziedzictwa kultury narodowej postrzeganej w perspektywie kultury europejskiej
- stworzenie uczniom warunków do nabywania umiejętności poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł oraz efektywnego posługiwania się technologią informacyjną.

Elementy edukacji czytelniczej występują w całym programie nauczania i wychowania w szkole podstawowej i gimnazjum. W ramach nauczania każdego przedmiotu uczniowie nie są w stanie osiągnąć założonych celów bez systematycznego korzystania z książki, czasopisma oraz z innych źródeł wiedzy i informacji.

Charakterystyka programu

Program edukacji czytelniczej został opracowany dla uczniów klas 4-6 szkoły podstawowej oraz klas 1-3 gimnazjum. Materiał nauczania został podzielony na cztery obszary:

I Świat biblioteki

II Świat książek

III Świat prasy

IV Świat mediów.

Chcąc sprawdzić, jakie efekty zostały osiągnięte po zastosowaniu programu, opracowałam dla każdej klasy testy sprawdzające wiadomości i umiejętności uczniów.

Dla każdej klasy przewidziano pięć spotkań w ciągu roku szkolnego:

- cztery spotkania poświęcone edukacji czytelniczej
- jedno spotkanie sprawdzające wiadomości i umiejętności uczniów.

Program jest realizowany na lekcjach bibliotecznych, prowadzonych przez nauczyciela bibliotekarza. Uczniowie nabywają na nich wiedzę i umiejętności, kształtują i rozwijają swoje zainteresowania czytelnicze, uczą się racjonalnego korzystania z biblioteki, kształtują postawę szacunku dla książki. Zakres i jakość materiału na każdej lekcji są dostosowywane do możliwości uczniów. Zajęcia są tak organizowane, aby uczniowie mogli się uczyć poprzez:

- przyswajanie gotowych wiadomości
- odkrywanie nowych wiadomości w toku rozwiązywania problemów teoretycznych i praktycznych
- działania praktyczne
- eksponowanie i przeżywanie wartości.

Realizacja programu wymaga od uczniów przyswojenia podstawowych wiadomości i wielu ćwiczeń praktycznych. Najczęściej stosowane są metody nauczania oglądowe i praktyczne. Metody słowne są oparte głównie o pracę z tekstem. Przydatne są metody aktywizujące, ale ich zastosowanie zależne jest od możliwości uczniów. Konieczne jest stosowanie różnorodnych środków dydaktycznych, do których należą między innymi książki, czasopisma i inne dokumenty, katalogi, rysunki, ilustracje, filmy, tablice graficzne.

W związku z planowaną komputeryzacją biblioteki przewiduję wzbogacenie programu o treści związane z zapoznaniem uczniów z nowymi możliwościami korzystania z biblioteki, z szerszym zastosowaniem technologii informacyjnej, w tym świadomym i racjonalnym korzystaniem z Internetu.

Cele edukacyjne programu

W szkole podstawowej:

- rozwijanie czytelnictwa wśród uczniów
- wdrażanie do korzystania ze zbiorów biblioteki szkolnej
- szczegółowe zapoznanie uczniów ze zbiorami biblioteki
- rozumienie znaczenia książki
- zapoznanie uczniów z ofertą i rodzajami czasopism
- pobudzanie czytelnictwa czasopism zgodnych z indywidualnymi zainteresowaniami
- rozwijanie umiejętności korzystania z różnych form komunikowania się.

W gimnazjum:

- rozbudzanie i rozwijanie potrzeb czytelniczych i informacyjnych związanych z nauką szkolną
- przygotowanie do samodzielnego poszukiwania potrzebnych informacji i materiałów
- przygotowanie do świadomego i odpowiedzialnego korzystania ze środków masowej komunikacji

- zapoznanie uczniów z historią książki, pisma, czasopiśmiennictwa oraz ich znaczeniem dla cywilizacji i kultury człowieka
- dostrzeganie różnorodnych sposobów porozumiewania się ludzi na przestrzeni dziejów.

BIBLIOGRAFIA

Przy opracowywaniu programu korzystałam z następujących pozycji:

1. Andrzejewska Jadwiga, Bibliotekarstwo szkolne. Teoria i praktyka, Warszawa 1996, ISBN 83-85778-59-4
2. Bleja – Sosna Barbara, Kim jestem, kim mogę być? Poradnik wychowawczo – dydaktyczny ścieżek edukacyjnych dla klasy V w szkole podstawowej, Toruń 2000, ISBN 83-87303-58-5
3. Bleja – Sosna Barbara, Skałdanowska Maria, Kim jestem, kim mogę być? Poradnik wychowawczo – dydaktyczny ścieżek edukacyjnych dla klasy VI w szkole podstawowej Toruń 2000, ISBN 83-87303-64-X
4. Bleja – Sosna Barbara Program Kim jestem, kim mogę być?. Ścieżki edukacyjne dla klas IV – VI w szkole podstawowej, Toruń 2000, ISBN 83-87303-42-9
5. Grodecka Ewa, Sokołowska Hanna, Edukacja czytelnicza i medialna w szkole podstawowej i gimnazjum. Poradnik dla nauczycieli realizujących ścieżki międzyprzedmiotowe, Lublin 2000, ISBN 83-904529-3-6
6. Karczewska Joanna, Edukacja czytelnicza i medialna. Poradnik – gimnazjum I – III, Toruń 2003, ISBN 83-88862-14-5
7. Ministerstwo Edukacji Narodowej o bibliotekach, Warszawa 2000, ISBN 83-88035-32-0
8. Pieluchowski Józef, Ścieżka edukacji czytelniczej w szkole podstawowej i gimnazjum. Poradnik metodyczno – organizacyjny dla nauczycieli i dyrektorów szkół, Poznań 2000, ISBN 83-87665-62-2
9. Saniewska Danuta, Vademecum nauczyciela bibliotekarza, wyd.6 zmienione i rozszerzone, Warszawa 2003, ISBN 83-904529-7-9
10. Sawicka Teresa, Program: Edukacja medialna i czytelnicza w gimnazjum I – III, Toruń 2001, ISBN 83-87303-63-1
11. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26.02.2002r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. (Dz. U. nr 51, poz. 458, z późn. zm.).
12. Kupisiewicz Małgorzata, Rozwijanie czytelnictwa wśród niesłyszących, „Szkoła Specjalna”, 1988, nr 3, s. 208
13. Eckert Urszula, Problemy czytelnictwa osób niesłyszących, „Szkoła Specjalna”, 1987, nr2, s. 130
14. Tomasiak Ewa, O potrzebie traktowania czytelnictwa jako jednej z metod pedagogiki specjalnej, „Szkoła Specjalna”, 1982, nr 1, s. 7

OBSZAR I: ŚWIAT BIBLIOTEKI

KLASA	TEMAT	TREŚCI NAUCZANIA	SŁOWNICTWO	OSIĄGNIĘCIA UCZNIĄ	METODY I FORMY REALIZACJI
4 (szk.pod.)	Zostaję czytelnikiem.	<ul style="list-style-type: none">- zapisanie uczniów do biblioteki, wręczenie im kart czytelnicznych- zapoznanie z zasadami wypożyczania książek i wypożyczenie pierwszych książek- wstępne wiadomości o bibliotece	biblioteka pani bibliotekarka książki gazety wypożyczam czytam oddaję	uczeń: <ul style="list-style-type: none">- wie, jaką funkcję pełni biblioteka w szkole- wie, kto pracuje w bibliotece- rozumie pojęcie wypożyczania książek- potrafi prawidłowo obchodzić się z książkami	pogadanka opowiadanie pokaz metoda zajęć praktycznych
4 (szk.pod.)	Co ciekawego jest w naszej bibliotece?	<ul style="list-style-type: none">- wyposażenie biblioteki i zbiory biblioteczne- opis biblioteki	nazwy sprzętów i rodzajów zbiorów bibliotecznych, w tym: katalog karta czytelnika	uczeń: <ul style="list-style-type: none">- nazywa sprzęty w bibliotece- wymienia rodzaje zbiorów bibliotecznych i wskazuje ich miejsce w bibliotece	pogadanka praca z tekstem metoda impresyjna

<p>5 (szk.pod.)</p>	<p>Poznaję bibliotekę.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja biblioteki, jej zbiory i ich rozmieszczenie - ćwiczenie umiejętności korzystania ze zbiorów biblioteki - regulamin biblioteki 	<p>książki (podręczniki, bajki, encyklopedie, słowniki, atlasy, albumy) gazety czasopisma filmy wideo katalog regulamin</p>	<p>uczeń: - znajduje w bibliotece określoną książkę - wypożycza wybraną przez siebie książkę i zwraca ją w regulaminowym terminie - rozumie, jakie są jego prawa i obowiązki jako czytelnika</p>	<p>pogadanka praca z tekstem metoda impresyjna metoda zajęć praktycznych</p>
<p>2 (gim.)</p>	<p>Od A do Z – katalog alfabetyczny w mojej bibliotece.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zastosowanie alfabetu w życiu codziennym i w bibliotece - wykonanie spisu alfabetycznego książek - katalog i jego wykorzystanie w bibliotece - ćwiczenie umiejętności korzystania z alfabetu 	<p>alfabet katalog spis książek karta książki</p>	<p>uczeń: - wie, jak można wykorzystać alfabet w życiu codziennym - potrafi wyjaśnić znaczenie alfabetu w bibliotece - układa książki w kolejności alfabetycznej - wie, co to jest katalog - odnajduje w katalogu kartę poszukiwanej książki - znajduje i wypisuje tytuły książek wskazanego autora</p>	<p>pogadanka praca z książką metoda ćwiczebna praca w grupach</p>

<p>3 (gim.)</p>	<p>Korzystałbym częściej z bibliotecznych zbiorów, gdyby ...</p>	<ul style="list-style-type: none"> - prezentacja oczekiwań uczniów wobec szkolnej biblioteki - sformułowanie propozycji, które mogłyby uatrakcyjnić pracę biblioteki 	<p>zwroty:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lubię moją bibliotekę, bo ... - nie lubię mojej biblioteki, bo ... - podoba mi się biblioteka szkolna, bo ... - w bibliotece szkolnej nie podoba mi się... - w naszej bibliotece potrzebne jest ... 	<p>uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poznaje lepiej bibliotekę szkolną, pracę bibliotekarza i to, co oferuje on uczniom - uświadamia sobie różnorodność form pracy w bibliotece - wyraża swoje myśli, potrzeby i oczekiwania 	<p>metody aktywizujące praca w grupach</p>
<p>3 (gim.)</p>	<p>Historia biblioteki.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - definicja biblioteki - dzieje biblioteki od starożytności do czasów współczesnych - rodzaje bibliotek i ich przeznaczenie 	<p>biblioteka: szkolna, uniwersytecka, publiczna</p>	<p>uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie, co to jest biblioteka i jaka jest jej funkcja - zna rodzaje bibliotek i ich przeznaczenie - wie, gdzie i kiedy powstały pierwsze biblioteki na świecie, w Europie i w Polsce - wie, kiedy powstała Biblioteka Jagiellońska i kto jest jej założycielem - wie, gdzie są największe współczesne biblioteki 	<p>praca z tekstem (słownik, encyklopedia) praca z mapą, z planem miasta prezentacja multimedialna wycieczka praca w grupach</p>

OBSZAR II: ŚWIAT KSIĄŻEK

KLASA	TEMAT	TREŚCI NAUCZANIA	SŁOWNICTWO	OSIĄGNIĘCIA UCZNIĄ	METODY I FORMY REALIZACJI
4 (szk.pod.)	Gdzie kupuję książki? Gdzie wypożyczam książki?	<ul style="list-style-type: none"> - biblioteka jako miejsce, gdzie wypożycza się książki i gazety - księgarnia jako miejsce, gdzie kupuje się książki - kiosk jako miejsce, gdzie kupuje się gazety 	<p>biblioteka księgarnia kiosk wypożyczam kupuję</p>	<p>uczeń: - wyjaśnia różnicę między biblioteką a księgarnią, między czynnościami wypożyczania i kupowania</p>	<p>wycieczka do księgarni</p>
4 (szk.pod.)	Poznaję książkę.	<ul style="list-style-type: none"> - budowa książki i zawartość strony tytułowej - opis książki 	<p>okładka grzbiet kartki strona tytułowa spis treści autor tytuł</p>	<p>uczeń: - wskazuje i nazywa elementy budowy książki - wie, kto jest autorem i jaki jest tytuł książki</p>	<p>praca z książką ćwiczenia słownikowe</p>
5 (szk.pod.)	Poznaję mój podręcznik.	<ul style="list-style-type: none"> - wprowadzenie pojęcia „podręcznik” - budowa książki na przykładzie podręcznika - omówienie zawartości podręczników, z których uczą się uczniowie - znaczenie podręcznika dla nauczyciela i ucznia 	<p>podręcznik</p>	<p>uczeń: - wie, kto jest autorem i jaki jest tytuł podręcznika - nazywa elementy zawarte w podręczniku - wie, jakie znaczenie dla ucznia ma podręcznik</p>	<p>pogadanka praca z książką metoda impresyjna</p>

5 (szk.pod.)	Jak powstaje książka?	<ul style="list-style-type: none"> - etapy powstawania książki - osoby biorące udział w tworzeniu książki 	<p>pisarz ilustrator (rysownik) redaktor drukarz redakcja drukarnia maszyna drukarska</p>	<p>uczeń: - wymienia etapy powstawania książki - wie, jaką rolę w procesie powstawania książki pełni pisarz, ilustrator, redaktor, drukarz</p>	wycieczka inscenizacja
6 (szk.pod.)	Sięgam po książkę, ponieważ ...	<ul style="list-style-type: none"> - ujawnienie potrzeb i motywacji czytelniczych uczniów - dobór książek zgodnych z własnymi zainteresowaniami - zachęcenie uczniów do czytania książek poprzez uświadomienie im korzyści, jakie mogą osiągnąć 	<p>zwroty: czytam książki, bo lubię czytać książki, bo ... nie czytam książek, bo ... nie lubię czytać książek, bo ... interesuję się ... i czytam książki ...</p>	<p>uczeń: - uświadamia sobie swoje potrzeby czytelnicze i potrafi je wyrazić - dokonuje wyboru książki zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i potrafi go uzasadnić - wie, jakie korzyści daje czytanie książek</p>	metody aktywizujące
6 (szk.pod.)	Świat książki	- rodzaje książek i ich funkcje	<p>podręcznik słownik encyklopedia album atlas bajka powieść książka</p>	<p>uczeń: - nazywa poszczególne rodzaje książek i wie, do czego służą - porządkuje książki według rodzajów - potrafi odnaleźć określony rodzaj książki</p>	praca z książką

			popularnonaukowa	w bibliotece	
1 (gim.)	Jakie były dawne książki?	- przedstawienie historii książki od starożytności do czasów współczesnych	gliniana tabliczka papierus pergamin papier druk drukarnia Jan Gutenberg	uczeń: - rozpoznaje na ilustracji różne postaci książek - rozumie zasługi Gutenberga dla rozwoju książki	prezentacja multimedialna
1 (gim.)	Książka dawniej i dziś.	- porównanie książki dawnej i współczesnej	książka: pisana ręcznie – drukowana pisana na pergaminie – drukowana na papierze droga – tania	uczeń: - porównuje książkę dawną i współczesną pod względem wyglądu, sposobu pisania i materiału piśmienniczego	metody aktywizujące praca w grupach
2 (gim.)	Czego dowiaduję się ze strony tytułowej książki?	- treści, które zawiera strona tytułowa książki i karta katalogowa oraz umiejętność odczytania tych danych	strona tytułowa karta katalogowa autor tytuł tłumacz ilustrator wydanie wydawnictwo miejsce wydania rok wydania	uczeń: - odczytuje informacje zawarte na stronie tytułowej książki i na karcie katalogowej - wyjaśnia terminy: tłumacz, ilustrator, wydanie, wydawnictwo, miejsce i rok wydania	praca ze słownikiem i encyklopedią ćwiczenia praktyczne praca w grupach

			hasło numer inwentarzowy liczba stron format książki		
3 (gim.)	Jak dawniej wyglądało pismo?	- rodzaje pisma - materiały i narzędzia piśmiennicze - współczesne alfabety	pismo obrazkowe pismo klinowe hieroglify pismo literowe pismo węzełkowe alfabet gliniane tabliczki papiirus pergamin papier rylec trzcina	uczeń: - rozpoznaje i nazywa rodzaje pisma, przyporządkowuje im materiały i narzędzia piśmiennicze - poznaje różne współczesne alfabety	prezentacja multimedialna praca z mapą

OBSZAR III: ŚWIAT PRASY

KLASA	TEMAT	TREŚCI NAUCZANIA	SŁOWNICTWO	OSIĄGNIĘCIA UCZNIĄ	METODY I FORMY REALIZACJI
5 (szk.pod.)	Poznaję moje czasopismo.	- czasopisma dla dzieci, ich tytuły, zawartość i budowa	czasopismo dziecięce okładka rubryka dział tytuł numer data	uczeń: - wymienia tytuły czasopism dla dzieci - nazywa elementy zawarte w poszczególnych czasopismach - potrafi wybrać interesującą go rubrykę i uzasadnić swój wybór	praca z czasopismem metoda impresyjna
6 (szk.pod.)	Jakie znam czasopisma?	- definicje: prasa, gazeta, czasopismo - rodzaje czasopism ze względu na: częstotliwość wydawania, miejsce wydawania, tematykę, czytelników	dziennik tygodnik dwutygodnik miesięcznik dwumiesięcznik kwartalnik gazeta ogólnopolska, lokalna czasopismo sportowe, geograficzne, przyrodnicze, historyczne,	uczeń: - wyjaśnia pojęcie prasy - wyjaśnia różnicę między gazetą i czasopismem - wymienia rodzaje czasopism - określa rodzaj wskazanego czasopisma	pokaz metoda ćwiczeń praktycznych

			popularnonaukowe, motoryzacyjne, religijne, filmowe		
2 (gim.)	Czy w dawnych czasach ludzie czytali gazety?	- definicja prasy - dzieje prasy	prasa gazeta czasopismo nakład	uczeń: - wie, co to jest prasa i jaka jest jej funkcja - wymienia pierwsze i największe współczesne gazety w Polsce - wie, gdzie wydawane są obecnie największe gazety świata	prezentacja multimedialna praca ze słownikiem praca z mapą

OBSZAR IV: ŚWIAT MEDIÓW

KLASA	TEMAT	TREŚCI NAUCZANIA	SŁOWNICTWO	OSIĄGNIĘCIA UCZNIĄ	METODY I FORMY REALIZACJI
6 (szk.pod.)	Jak ludzie rozmawiają? Dlaczego ludzie rozmawiają?	- proces porozumiewania się - cele i sposoby porozumiewania się	rozmowa nadawca odbiorca informacja pytanie prośba potwierdzenie sprzeciw	uczeń: - wie, na czym polega rozmowa i kto bierze w niej udział - wymienia cele porozumiewania się - zna werbalne i niewerbalne sposoby porozumiewania się - odczytuje znaczenie gestów, mimiki, znaków i symboli spotykanych w codziennym życiu	inscenizacja praca ze słownikiem metoda ćwiczeń praktycznych
1 (gim.)	Wiem, gdzie szukać informacji.	- rodzaje wydawnictw informacyjnych i ich wykorzystanie	encyklopedia słownik leksykon informator przewodnik poradnik kalendarz atlas podręcznik rozkład jazdy książka	uczeń: - dobiera rodzaj wydawnictwa informacyjnego do określonej potrzeby informacyjnej - potrafi odszukać potrzebną informację	metoda ćwiczeń praktycznych

			telefoniczna rocznik statystyczny program telewizyjny		
1 (gim.)	Skąd czerpiemy informacje?	- wprowadzenie pojęcia „media” - rodzaje i funkcje mediów	media telewizja radio prasa Internet reklama telegazeta program komputerowy film	uczeń: - rozumie pojęcie „media” - wymienia rodzaje mediów i wie, jakie są zalety i wady korzystania z nich - wybiera ulubiony sposób przekazywania informacji	praca ze słownikiem metody aktywizujące
2 (gim.)	Jak przekazujemy informacje?	- język mediów - rodzaje komunikatów medialnych - zalety i zagrożenia wynikające z korzystania z mediów	dźwięk obraz komunikaty pisane: telegram, instrukcja, zawiadomienie, informator, katalog komunikaty obrazowe: plakat, fotografia, ilustracja książkowa, widokówka,	uczeń: - odróżnia komunikat pisany od obrazowego, informacje od reklamy - odczytuje informacje zawarte w komunikatach pisanych i obrazowych - dostrzega wartość mediów i zagrożenia związane z korzystaniem z nich	metoda ćwiczeń praktycznych

<p>3 (gim.)</p>	<p>Co było wcześniej: telefon, telewizja czy komputer?</p>	<p>- dzieje mediów - rola poszczególnych mediów w procesie porozumiewania się</p>	<p>billboard telegraf faks alfabet Morse'a wideo maszyna do pisania komputer satelita komunikacyjny</p>	<p>uczeń: - porządkuje na osi czasu kolejność powstawania urządzeń medialnych - określa rolę urządzeń medialnych w sposobie komunikacji międzyludzkiej</p>	<p>prezentacja multimedialna metody aktywizujące</p>
-----------------------	--	---	--	--	--

BIBLIOGRAFIA

1. Andrzejewska Jadwiga, Bibliotekarstwo szkolne. Teoria i praktyka, Warszawa 1996, ISBN 83-85778-59-4
2. Kupisiewicz Małgorzata, Rozwijanie czytelnictwa wśród niesłyszących, „Szkola Specjalna”, 1988, nr 3, s. 208
3. Eckert Urszula, Problemy czytelnictwa osób niesłyszących, „Szkola Specjalna”, 1987, nr2, s. 130
4. Tomasik Ewa, O potrzebie traktowania czytelnictwa jako jednej z metod pedagogiki specjalnej, „Szkola Specjalna”, 1982, nr 1, s. 7

Marta DEŃCA
Kraków,
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
dla Dzieci Niesłyszących